

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

CARDÓ Y RIBERES DE L'EBRE

SOL dir-se, en català, que la passió minva 'l coneixement y, si això en absolut es veritat, declaro lleialment que jo soc el menys indicat pera fer una ressenya sobre Cardó, perquè totes mes paraules, inspirades pel més profunde amor, no han d'esser més que un cantic de lloança envers aquell endret de la nostra terra.

Cardó!... Serra de Cardó!... Desert de Cardó!... Màgiques paraules, evocadores de les lluminoses visions; dels cims capçats d'or pel foc de les policromades postes; dels misteriosos fondals endolcits per sotil boirina y envellutats per tofes d'herbei esmaragdí; de les coves horribles, com goles de monstre, ont busquen refugi segur els ramats espaordits pel gruny del temporal; de les barreres ciclopies, guardadores del perfumat verger; dels penyals erts y cantelluts ont les abelles lliures fan llur rusc y deixen la mel que ningú tastarà mai!...

Cardó!... Desert de Cardó!... Paradís de Cardó!...

Ell ha vist esponcellar ma infantesa; ell ha vist desgranar ma vida; Per ses carenes y afraus he passejat mon cor juvenívol y mos anys madurs, y tot temps y en totes les edats he trobat a son redós les energies pera 'l còs y les serenors pera l'esperit.

«Una a una y de cor sé les llambordes
que a cada caire de paret rebroten...»

diu el poeta en la *Lletra de convit*, parlant de la casa de l'aimada; y, així mateix, parodiant-lo, puc dir jo que «una a una y de cor» sé les dotze ermites que com flors boscanes floreixen entre 'ls penyals; que «un a un y de cor» sé 'ls corriols que porten als alterosos cims; que pedra a pedra tornaria a bastir la serralada si un cataclisme l'enfonsés.

Cardó!... Què voleu que us ne digui?... Jo no sé més que lloar-lo;

jo no sé més que cantar-lo; jo no sé més que admirar-lo!... En ell he après a estimar la natura; ell m'ha fet sentir l'amor als cims.

Quan, assegut al peu de l'arbre de la creu de Santos, embadalit, guaito a l'entorn, sento dintre meu una ubriaguesa de llum y de color que m fa defallir. Els ulls no atinen a fixar l'esguard escorcollador cercant endrets, y el panorama immèns, indescriptible, se n'entra a l'ànima, que 'l reb freturosa com l'assedegat vianant reb a la gorja el doll de l'aigua cristallina.

Y segueixo mirant; y el meu esguard refet de la gran contemplació, furga atrevidament, en la llunyania, vers la mar blava, que per migjorn s'extén com una gran catifa; puja per l'encinglerat del Mont-júris, s'enlaira a son cimall, relisca per son llom, gambeja fins al serrat del Port, acaricia la correcta faç del Caro, oneja per la cresteria de la serra de Beceit, s'endinsa en l'Aragó, y, prenent embranzida en els maciços de la Fontcalda y de Gandesa, s'esmuny entie les montanyes navarres, serra de la Llena y Montsant per caure sobre 'l Pireneu, ont reposa com en un llit d'escuma.

Y segueixo mirant. L'esguard, encuriolit, deixa les serres de Tivissa y Balaguer, que l'aturen per sol-ixent; baixa a frec de terra, y vola pels plans del Perelló y de Mora; s'allunya fins a García, se capbuça a l'Ebre, y, confós en ses aigües, anguilejant, va a besar les villes riberenques desde Mora la Vella a la mar.

«Oh moment de gran bellesa
oh dolcesa del mirar!»

Entorn meu floreixen miraculosament els esplendors de la terra, y, en un suprem instant, enlairo 'ls ulls al cel, il·luminat, y extenc els braços, com la creu del cim, per deixar-los caure sobre la dolça patria, bella y gran com el meu cor la sent.

EXCURSIONS

Es prop de mig-dia quan s'arriba a l'estació, pera nosaltres de terme; y els companys que no han visitat mai aquells endrets, tot-seguít fan, de pregunta :

— Y l'Ebre?

— Ja 'l veurem — els dic.

Y tornen :

— Doncs... no som a Mora?

— Sí, però som en els antics *masos*, avui *Mora la Nova*, y pera trobar el riu hem de sortir als defores.

Y com que *Mora la Nova* es una població que no té re de *mora* y té molt de *vella*, no en el sentit d'antigor, desperta poc interès y prompte sentim frisança pera eixir-ne y anar a saludar el riu, que passa a mig kilòmetre de les darreres cases, enfront de *Mora d'Ebre*. La vista del gran riu causa sempre una impressió d'alegria y d'orgull : d'alegria perquè 'ns apar que saludem una cosa desitjada y entrevista en somnis, y que 'l somni s'ha tornat realitat; d'orgull perquè, al contemplar aquella faixa argentada que solquen els llaüts y a la vorera de la qual floreixen pobles que de ses aigües viuen, tenim consciència que 'ns pertany, que la naturalesa 'ns ha fet amos y senyors d'aquell tresor, y que, si algun dia 'ns fos reconegut l'hereuatge, com altres pobles ab llur riu, podríem fer que 'l nostre no anés tant dolçament a la mar, com avui va, fent-li pagar tot el tribut de força y el maxim tribut de bellesa.

Feta la salutació al *pare Ebre*, com carinyosament li diuen els companys d'excursions estiuenques, y visitat *el pas de les barques*, conductores de gent, de ramats y de vehícols d'una riba a l'altra, reprenem el camí y ens allotgem a la tartana que ha de conduir-nos a Cardó en cinc hores pel cap baix, que a l'estiu se salven en poc més d'un hora d'*auto*.

Eixim per la carretera de Tivissa, ben cuidada y planera, que va parellament amb el riu, el qual no podem veure, per privar-no -en el marge esquerre, alt y atapaït d'ametllers; al cap de mitja hora trenquem pel folgat camí de Ginestar, an el qual poble arribem després de vorejar bon troç l'Ebre, que a la nostra vista passa majestuosa-ment per entre canyars y vernedes de tonalitats indrescriptibles.

A Ginestar, ont no 'ns aturem, podem observar, al vol, els primers exemplars de caient típic : dònesh descalses (la major part), ab estrenye-caps, restes de la *gandaia* o *ret*; gipó cenyit substituint la cotilla, *macador* virolat al coll y espatlles, y davantal curt y florejat. Les noietaes, així que les calcen (millor podríem dir així que tenen edat per calçar-les), ja vesteixen com les persones majors; de manera que totes fan l'efecte de dònesh petites.

Els homes, y així mateix els xicotets, porten pantalons curts a genoll, oberts per un costat del camal y lligats ab betes; cama de mitja blava sense peu, y el peu nu o calçat ab espadnyes de complicades cintes; *macador* negre voltant el cap y ert com un con, doblegat en dins per la punta; faixa obscura guardadora dels estres de fumar, del capdal y de les eines pera defensar-lo, en el sentit *valent*

de la paraula; y, ¿gec sense manegues (ja 'n té la camisa!) y sense butxaques.

Sa parla, sense esser la valenciana, la recorda; y no tenen més que una sola tonalitat de é, que la fan tancada com la dels castellans.

El drinc dels picarols del nostre vehícol crida tota la gent menuda, que segueix darrera nostre com un eixam cridaire, boi calcigant les dónes que estan assegudes als portals teixint palma o cosint *llata* per fer cabacets.

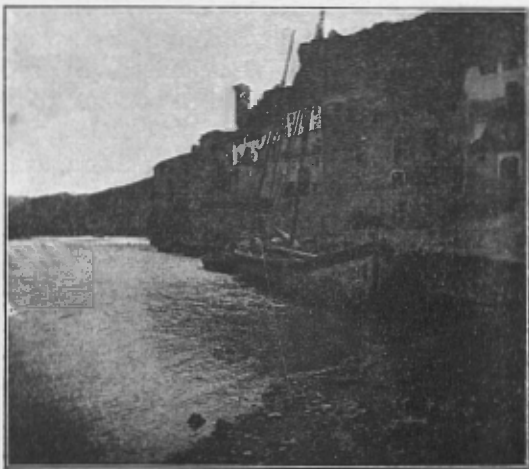
«A Rasquera fan cabaços,
a Ginestar cabaçoles,
a Miravet fan graneres
y a Mora plats y caçoles.»

Eixim del poble, y, per entre oliveres, ametllers, hortes y *cenies*, passem per davant de Benissanet, la *vella alqueria mora*, la qual veiem

a la dreta del riu com un ramat de blanques cabres en mig del pasturatge que baixa de la serra de Cavall.

Seguim caminant planerament, vorejant el riu, que obre pròdigament ses riberes, deixant ençà y enllà petites illes.

Saludem el *molí de barques*, que sura en mig de les aigües com un cigne que bat continuament ses ales, emmirallant-se al fons. Més enllà, y en l'oposada riba, banya

MIRAVET, VIST DESDE 'L RIU

sos peus en la corrent el poble de Miravet, extenent son cos pel gran rocam que serveix de columna al empinat castell, d'accidentada història, bastit pels sarraïns.

Els tortuosos carrers, molts d'ells coberts de macices voltes y costeruts, conserven tot el caràcter del període musulmic.

Les cases estan bastides sens ordre ni concert, seguint totes les

capritxositats o els accidents de la montanya, y patinades pels segles y per la miseria.

Els habitants tenen la vivesa d'imaginació y la facilitat de paraula que caracteritza 'ls riberencs; però són molt esquerps, tal vegada per la poca vida de relació, puix no reben altres visites que les dels llaü-

DÒNES DE MIRAVET TORNANT DEL RIU

ters que de tard en tard atraquen les ventrudes embarcacions al rocam que serveix de basament al poble.

Les dònesh van a cercar l'aigua al riu; y es una nota pintoresca, rica en color, veure-les ab llur càntera al cap o al muscle, caminant lleugeres, vinclant gentilment llur cos, sens jamai volcar una gota del rogent líquid, que tant els costa d'atényer. Miravet té algun bell mirador que penja sobre l'Ebre y desde 'l qual se frueix d'un bell panorama del gran riu, ab l'hermosa illa que parteix l'ampla corrent, formant un dels més productius *galatxos*, o branques, ont se reflecteix el camí de Cardó y la serra de Tivissa.

Prenem comiat de la gent de Miravet, que surt encuriosida als portals o deixa un punt la feina de rentar en el riu pera contemplar-nos, y a travéssem la cinta d'argent, atapaïts en la barca que 'ns porta a la riba esquerra.

Mentres ens anem allunyant sembla que 'l poblat va creixent, les cases s'enfilen unes damunt les altres, pugen sobre 'l campanar, salten pel coster del castell, y allí s'aturen pera guaitar-se en l'espill del'Ebre.

Quan hem deixat la barca y per entre garrofers ens dirigim al carruatge, que 'ns espera pera reprendre 'l camí, sentim una veu que canta :

«A Rasquera maten frares,
a Tivissa pescaters,
y a Miravet capellans
pera roba-ls los diners.»

Es el nostre cotxer que 'ns saluda alegrement y que, ab to mofeta després d'arriar els muls, torna :

«A Rasquera maten frares
y a Miravet capellans
a Ginestar no ouen missa
perquè són republicans.»

Comencem a pujar : hem deixat a mà dreta el riu, que s'entafura entre 'ls serrats del Pinell y de Rasquera, y deixem a la nostra espatlla 'ls plans de Mora y Ginestar ab la serra de la Mola del Món per sol-ixent.

El camí va giragonçant per entre fantàstics oliverars y ufanosos ametllers, fins que petgem els costers erms de Rasquera, que s'ajoca en un replec de la montanya.

La quitxalla, ab vestimenta de persones majors, surt a *vore passar els sinyors*; però *els sinyors* duen pressa y passen al trot llarg dels nervuts muls, que, prenent branzida, deixen al poc temps la vall de Rasquera y no s'aturen fins a l'era de Pessols, desde ont donem l'adeu al pla.

Respirem l'aire reinós dels primers pins : la mirada s'extén per l'oest, únic finestral obert, enfonsant-se en la Coma-negra y anant a perdre-s al lluny, sobre la carena de Beçeit.

Una mura'la feréstega, primer graó de la serra cardonenca, va barrant-nos el pas a mà esquerra. Hi ha moments que 'ns apar que 'l camí va dret an ella y que anem a estrellar-nos-hi; però l'ample camí serpeja dolçament y llisca sobre 'ls conreus.

Ja anem guanyant la montanya; ja 'ns aboquem al sot joliu de Costumà; ja perdem la visió de les serres de Ponent, Beceit y el Caro; ja la gran muralla se 'ns ha posat enfront; ja 'ns ha encerclat! Oh

Déu! Per ont eixir?... L'excursionista sent un moment d'angoixa. Quan el coneixedor li diu que dintre pocs moments se desplegarà a sa vista 'l panorama de Cardó, no ho pot capir : una ciclòpea faixa vertical li barra 'l pas per tots endrets. No troba més que un punt, que per un moment creu vulnerable, allà en el fons, a la dreta : es el punt de conjunció de les aigües de la gran copa, que en moments de torrentada s'estimben, udolant, en un salt de 20 metres.

De sobte fixa la vista astorat : el caruatge va dreturer a una gran gola ober-ta en el maciç; penetrem en les entranyes de la terra; sentim l'esgarri-fança de lo inconegut; sotgem la fosca; y, abans que 'ls nostres ulls hagin sentit l'anyorança del mirar, res-

DETALL DE L'EBRE

tem enlluernats davant de la vissió esplèndida del oasi de Cardó, ab son antic convent, avui esplèndit balneari, encastellat en una roca com una àliga capdal.

Cardó es un tany d'ars que una fada esqueixà pera teixir-ne una corona.

El tany mestre, arrencant del barranc de la cascada, que guaita sobre 'l clot de Costumà, puja cap al nord-est pera encerclar *la barca*, que redreça la proa damunt del coll de Casp, ont se vincla 'l tany pera redreçar-se atrevit fins a la Serra, que avança cap a llevant. D'allí s'aparta la primera espina que 's clava en el cor de la roca de Mig-jorn; avança un brot de fulles vers el cercle del gran arc, en tant que 'l nirvi carenejant al sud, espargeix ses flors y arestes sobre la font del Teix per una banda y la caçola del Diable per una altra.

Se doblega un punt, l'ars florit, com si anés a trencar-se; però, a l'instant, com avergonyit de sa feblesa, s'enlaira brau, potent, vers als *revolcadors*, que guaiten la mar, retant-la ab sos pins nervuts com braços de tità.

Un branquilló s'aparta de la rama pera tancar per ponent el cercle del Diable. Sa punta avança al nord-est, apartant les aigües dels Torrents de Sant Roch y la Columna; y mor, florint, en el penjat del Martellet y la Testa de Camell.

La branca mare no perd de vista la mar. Forma 'l costellam del clot de Xàquera, ont varem descobrir la nova foradada; puja atrevi-

TESTA DE CAMELL

dament; s'esqueixa-la en el portell, salta el barranc del Teixet, y envia al cim el pomell més exquisit pera encatifar la Creu.

L'ars torna a vinclear-se al nord-oest; escampa ses flors y espines vers Tivenys per fòra y l'embaumada font del Teixet pel vessant del Convent; un brot gemat sosté l'ermita de Sant Onofre; y la gran garlanda, passant pel collet de

Sant Bernat, s'aparta de coll d'Odres y Puig l'Agulla, pera caure de la Roca-melera al fons del barranc d'ont nasqué.

Tretze ermites com tretze aucells que han après a volar, refilaven sobre 'ls penyals o a la vorera de les fonts.

El niu ont se covaren va teixir-lo, al naixer el XVII segle, un cor bondadós que tingué per estoig, en el món, la persona den Pere Pau Revull, de Tivissa, més tard Fra Pau de Cristo, carmelita descalç.

En lo que avui, durant l'estiu, tot es moviment y vida, entrar y sortir d'automòbils, fressejar d'animades converses y guspireig de vaporoses vestidures, agudes veus de joventut que s'enfila per les enrunades ermites, cant victoriós del més ardits, que han calcigat els cims, y dolls d'armonía que s'escapen del saló de concerts pels amples finestrals... era aïr la gran solitud de lo que anomenaven *Desert de Cardó*, ont s'alçava la veu reposada dels sants varons que a chor lloaven Déu tot-poderós y contemplaven la seva obra. Pels

amples caminals, vorejats de xiprers, passaven com ombres les greus siluetes dels eremites, ab els ulls al cel. Una dolça pau baixava calmosament dels cims y omplia de misteri l'encerclada vall.

LA CASCADA

Baixem, cantant, l'escalinata de l'establiment vell; passem seriósament per davant del senyorívol *hotel* de Sant Salvador, y, com

ERMITA DEL CARME

xicots que fan *moros* a l'escola, saltem fins al torrent del Carme, saludant els vells xiprers y l'ermita com amics volguts; trenquem a la dreta y relisquem a la bauma de les Cabres; ens aboquem al fons del precipici, y als nostres ulls meravellats se presenta l'esplendida cabellera de la cascada, el ruixim de la qual ens ve a acariciar el rostre.

L'espectacle es bell, d'una bellesa imponderable. Una roca segada en canal pel frec de l'aigua, buida en l'abim un tresor de fils d'argent que a voltes l'aire fuetreja y pulveritza. Al fons là penya Melera, la del rusc immaculat, la guaita eternament ab ulls d'enamorada.

Ens allunyem del cingle; un moment se difuma la visió; pugem

pel camí vell de Benifallet, que s'ajeu sota la roca buidada de la carretera nova de Mora; y davallem ràpidament, menyspreant el camí. A mida que baixem s'ageganta el maciç que aguanta 'l balneari entre 'ls salts del Carme y Riudabelles, y arribem al fons.

Un gran breçol d'un centenar de metres ens envolta. Els nostres ulls no tenen esguards més que pera la gran tofa de filamentós her-

TORRENT DE LA CASCADA Y ROCA MELERA

bei y trepades falsies que cobreixen el rocam de la gran cova, y pera l'immensa cortina de regalims que apar que del cel baixa.

A grans gambades pugem els mal tallats graons que s'enfilen entre agullars y columnes pera arribar al Cambril, riquíssim estoig d'afiligranades estalactites.

Ens emmirallem en el petit estany que reflecteix aquelles joies, y retornem a mig aire a contemplar embadalits la gran volta de la bauma, finestral obert en el cor del rocatèr, per davant del qual penja l'auria cabellera d'una invisible y pressentida fada.

Ab recança, ab un deix de fonda pena, abandonem el mirador, sentint endintre nostre la convicció que la naturalesa ens havia ofert

una de ses millors creacions; y entre grans blocs de tosca despresa del maciç, o entafurant-nos per la boscuria que voreja 'l barranc, anem a passar per davall de la segona cascada, que no té, ni de molt la grandiositat ni la bellesa de l'anterior.

L'excursió ha finit. El costum ordena que 's desfaci 'l camí fet; però nosaltres hem sigut sempre arbitraris, y no falta qui, ab veu de capdill, ordena..

-- Torrentera avall!

Tots a l'una, com moguts per un mateix desig, trasquem com daines pel llit rocós.

A mida que anem davallant, les dificultats augmenten: la roca 's va polint, els salts són cada vegada més violents, el pas s'es-treny, els gorgs se van succeint; algun d'ells, cavats a la penya, ressecs, semblen amfores colossals... La nostra agilitat, el nostre entusiasme, ho venç tot... tot menys la gran cinglera que faixa 'l terme de

ERMITA DE L'ÀNGEL

Cardó y que, sota la font del Manco, s'enfonsa d'improvís y estimba la nostra ardidesa.

EXCURSIÓ A L'ÀNGEL Y ROCA DE MIG-DIA

El dia es esplendí: la llum bat a la roca de Mig-dia, que lluu com metall roent y 'ns atrau com una fita copdiciada. Emprenem la marxa ab dalè, esperançant una deliciosa excursió de les de cada passa un metre, un metre enlaire... entenem-nos.

Carretera enllà, pel pont del Borboll, als pocs minuts deixem la Caseta, abans ermita de la Trinitat, y 'ns enfilem, per un pedregós camí, a l'Àngel.

L'Angel era la més gran de les ermites de Cardó. Així com a les altres s'hi anava per serpejants corriols, an ella hi conduïa un ample camí ab tirats de carretera enllosada, de la qual se conserva algun troç.

Tres petites naus la formaven, y dos amplex portals, que encara estan en peu, li donaven accés per les bandes del nord y de mig-jorn. Atapaïts xiprers la vetllaven, y les capelletes del Via-crucis li servien

d'avançada pera donar la benvinguda als visitants que en processó hi acudien.

PORTALS DE L'ERMITA DE L'ANGEL

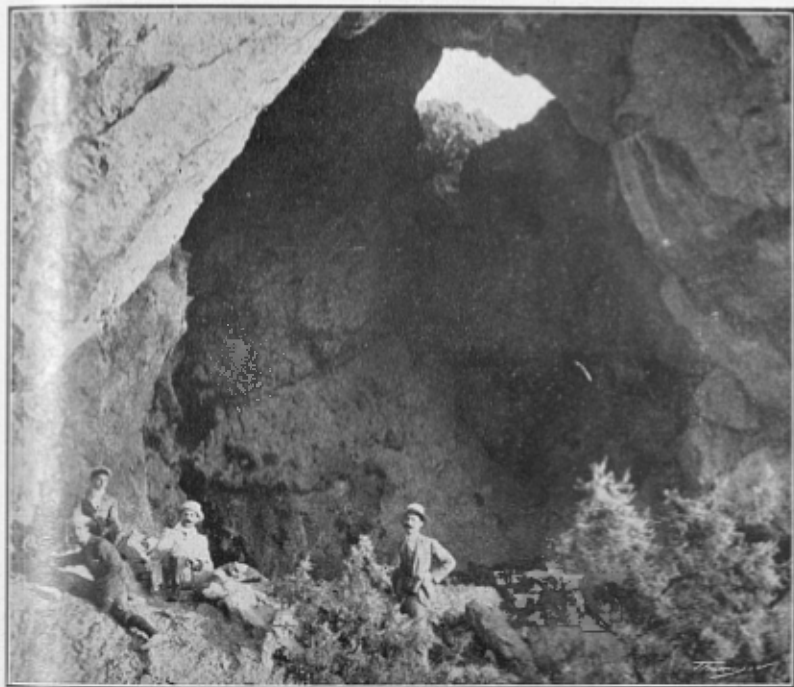
El panorama que desde 'ls finestrals y desde l'hostet del Frare 's disfruta, es de lo més hermós, d'una bellesa cor-prenedora. La vall de Costumà s'obre a sos peus com un llac de verdor, que tan-quen per aquell en-dret les montanyes de la Fontcalda y de Gandesa; per la banda de ponent

l'aguda silueta de l'Agulla y l'esqueixalat coll d'Odres; més ençà 'l collet de Sant Bernat, que serveix de dosser a l'antic convent, penjat en l'abim; y al sud la majestuosa creu de Santos, ab sos graons de Sant Onofre y el Martell.

Desde 'l bell paratge, niu de recolliment pera la nostra ànima, elixir reconfortant pera 'l nostre cos, hem presenciât els més brillants espectacles, les més delicades postes, els més tumultuosos capgiraments de nuvols, que a la nostra vista esclataven com volcans en activitat o 's difumien per l'aire en polsina d'or que oferia l'arc de Sant Martí, encamallat de serra a serra.

Amunt! Resseguint la muralla ab que les mans dels frares completaven el mur natural per millor aïllar-se, gi'em a la dreta sens camí ni nord, com buscant aixopluc en la basamenta de la serra; y, sobtadament, se presenta als nostres ulls, com si 'ns anés a engolir, la boca enorme de la roca de Mig-dia, arbitrariament apelada per mi, segons frase d'un estimat company, *la Llumínosa*.

L'exemplar es superb. El bon amic a qui abans me referia, l'Anfós Par, enemic d'adjectivar, brau odiador (ben al revés de mi) de les estrepitoses demostracions de l'alegría que 'l feble cor no sab contenir ni 'l cervell enfrenar, no pogué menys que deixar caure,

LA LLUMINOSA

assetjat per mon esguard interrogatiu, una frase sonora que majestuosament s'expandí pels aires com una campanada :

— Me plau!

El vent, barrinant la penya, havia fet el miracle. Furgant, segles y segles, s'havia obert pas a través de ses entranyes; y avui, cada mig-dia, el sol s'hi aboca llampeguejant com una riuada d'or.

EXCURSIÓ A L'ARC, FONT DEL TEIXET Y LA LLÒBRIGA

Entre 'ls pins guaitavem el balneari, quan se féu el senyal. El sol, tramontant el planell de la Barca, vingué a acaronar-nos y a

abeurar-se a la font de la Columna, entorn de la qual estavem asseguts. Se donà la veu de marxa, y en dues gambades ens enfilàrem per l'escala de l'ermita, que reposa al pic d'un marlet com un aucell al cim d'una branca.

Tallat a la roca viva y a mig aire, avançant com un balcó, se conserva encara 'l petit hortet de l'ermità, ab son diminut xiprer.

El sol de l'ermita vibra al nostre pes, y sentim una esgarrifança

EL BALNEARI, DESDE 'L CAMÍ DE LA COLUMNA

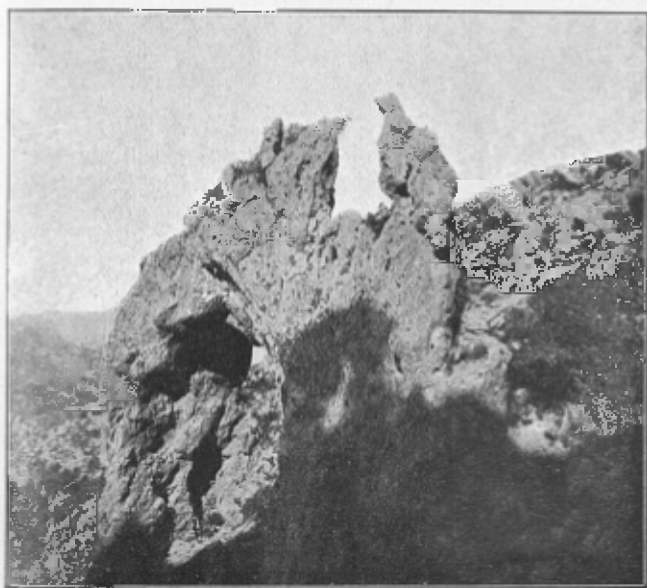
com si anessim a caure en el buid. La tranquil·litat reneix. Eixim a la plataforma alta, y sentim fretura d'encamallar-nos al cloquer. Pera satisfacció d'una petita vanitat vull fer constar que l'ardidesa 's portà a cap, y que desde llavors, pera escarment d'atrebits, hi han posat una xarxa de punyent fil-ferre.

Deixem l'ermita, esmunyint-nos pel diminut portal obert a la soca, y, zigzaguejant camí amunt del Colom, donem l'últim adeu al barranc que baixa del Teixet y corre entre 'ls maciços de Sant Onofre y la Columna.

La perspectiva ha canviat al traspassar el collet : tota la carena de la Serra y cercle de l'Arc està enfront nostre; allà baix, entre alsines

y pins, aixeca son campanaret l'ermita de Sant Josep, descurullada. An ella 's dirigim, y mentres anem baixant ens acompanya 'l dolç murmurí d'un regueró d'aigua cristallina que al ser a l'ermita 's despenja en regalims que van teixint estalactites.

Fem cap al camí de Sant Roc, que puja a la dreta per la font del Prior; saludem a l'esquerra, el cap de Moro y la Vellea; y, a la fi

L'ARC DE CARDÓ

donat el senyal de reposar, ens aturem a la placeta de la font dels Miracles (l'antiga font de la Ronya), l'actual de Sant Roc, la font arsenical que desde centuries va guarint els brianosos.

Un xic refets, tornem a emprendre l'excursió. El camí 's va fent menys fressat, perquè aquí no més hi passen els que no estan malalts, y anguleja entre boix grèvol (aquí 'n diuen *carrasques*), alsines y pins. La salvia, el timó y l'espígol besen els nostres peus; el tè de roca ens envia sa flaire desde 'ls pelats roquers.

Amunt!... El camí 's bifurca : la branca de la dreta va a la Caçola del Diable; la de l'esquerra a l'Arc, que als dèu minuts s'aixeca davant nostre com un gegantí portal.

L'Arc de Cardó, format per l'acció corrosiva de l'aigua, que ha

creat aquesta meravella, es un hermós pont natural de més de vint metres d'alçaria

L'excursionista guaita embadalit el riquíssim artesonat de la seva volta, y rellicsa la mirada vers els muntants, que s'aferren al terreny rocós com cames de gegant.

De l'Arc a la Serra hi ha poc espai; y encar dels nostres ulls no

MIRANT AL CLOT DE COSP

s'ha apagat del tot la gegantina imatge, quan, al petjar la carena, queden encisats davant d'una ideal visió.

L'esguard s'esplaia : l'esguard se llança a volar pel gran goig de volar. Aliga poderosa, solca l'espai majestuosament. Plana sobre la mola del Món y la serra de Balaguer; plana sobre la mar, que a la nostra destra lluu; ferida pel sol, com cristall blavenc; plana sobre la gran serp de l'Ebre, que s'enrosca flonjament entre conreus y pobles.

Lo que foren, desde 'l pla, montanyes y turons, són pera nosaltres granitxons y arrugues de la mare terra; lo que eren caserius, són gavies d'aucellets ab l'era que 'ls serveix d'abeuredor; lo que era immensa vall, que la suor de l'home fa prolífica; es un gentil verger sense habitants, ni lluites ni miseries.

Ens aboquem a l'abim que s'enfonsa al clot de Cosp, y comencem una ràpida davallada que no acaba fins a la font del Teixet, aigües enfora de Cardó.

La font del Teixet, adossada al muradal de la Serra, es l'abeurador dels ramats de la rodalia.

Era propera l'hora de l'abeurada; y, mentres els ramats blancs s'anaven acostant com una gran oruga que s'arrocega pels costers, ens arribàrem a la Llòbriga, l'esquerpa cova que en dies de torb acull els ramats, que dins del seu soplug belen espaordits per les ferestes negrors del temporal y per les negrors misterioses que de la cova baixen.

Al retornar de la font, ja hi era 'l pastor ab les assedegades cabres; y el pobre vell quedà sorprès y encongít a l'apropar-nos-hi.

Quan li ferem preguntes sobre la seva vida, sobre aquells paratges, o li demanàrem cançons, no sabia què respondre : la veu sortia a batzegades de son pit, y les paraules sense ordinació

A poc a poc s'anà asserenant, la confiança 's féu mestressa d'ell y acabà per cantar com un rossinyol.

Ben remerciat, prengueren comiat d'ell; y quan saltavem el portell de la Caçola y queiem dins del cercle de Cardó, ens despenjavem entre els murs de la ciutat en runes o lliscavem per davant del carril, de retorn al balneari, la veu del bon pastor, com últim compliment, ens duia aquestes corrandes.

CORRANDES

Fontcalda, Fontcalda bella,
que 'm llevares lo dolor :
vull tornâ a vore la verge
que 'm cúrigue 'l mal d'amor.

Tivenysenca, tivenysenca,
vas voler-ne un llaüter :
lo llaüt prou puja y baixa :
s'ha canviat lo timoner.

Xiqueta, vas molt garrida,
maneta, y avui no es festa.
Guai, xical y vas a la plana?
Vols que 't diga la planeta?

Quell que vullga comprar sal,
que no vague a les salines :
que vinga a Cherta y vorà
la sal de les xertolines.

A Rasquera fan cabaços,
a Ginestar cabaçoles :
ja no 's por arribà a més
que a Mora ronden les dònès.

Ma barca baixa per l'Ebro;
mon cor puja riu amunt :
passa per Benifallet
y recalà en los teus ulls.

A la vora del riu, mare,
he plantat un claveller :
la primera flor que esclata
té cara de llaüter.

Ma mare no vol que 'm case
que no tinga 'ls divuit anys :
ma tia vol que hasta els trenta,
que no passen tants afanys!

Si les cabres fossen dònès
jo no sería pastor,
perquè 'm manarien elles
y ara les mano jo.

Un remat de trenta cabres
portava a l'entrà a Cardó :
vaig eixir-ne en vint-y-nou
després de vore al Priô.

Tins clavells a la finestra,
tins aufàbrega al terrat,
tins maraduix dalt la golfa.
tins molts pardalets al cap.

Cada dia, a l'eixí el sol,

ja 't trobo al portal sentada :
 les manetes cus que cus,
 la llengua talla que talla.

FRANCISCO DE P. BEDÓS

(Acabarà.)

MEMORIA

SENYORS :

Al trobar-nos reunits per prescripció reglamentaria, tinc el dever de donar compte dels treballs fets per la Secció de Fotografia desde 'l dia que tingué lloc la reunió general extraordinaria en la qual va esser nomenada la Junta que actualment exerceix.

Al prendre possessió y entrar en funcions, aquesta va creure que la feina més interessant, y que més convenia fer, era inventariar y catalogar les vistes de projecció existents a l'arxiu fotogràfic; feina que, si bé era un xic entretinguda, no 'ns miràrem pas en emprendre-la ab entusiasme, mitjantçant el qual hem pogut enllestir-la o poc menys, per ser petits detalls els que hi falten.

L'inventari fet de dit arxiu ens demostra, com podreu veure seguidament, que, si bé es quelcom important, no ho es pas tant com pertoca an el CENTRE, sobre tot en la part que 'n podríem dir *inventari grafic de Catalunya*, a l'assoliment del qual es necessari que tot-hom treballi, portant-hi 'l seu esforç, y més, els de la Secció de Fotografia, que, per les nostres aficions, som els indicats per formar-lo, donant facilitats pera que quedin aquí arxivats els records fotogràfics de les obres d'art y llocs interessants que en les nostres excursions trobem.

Entenent-ho així, alguns benvolguts consocis han fet entrega a l'arxiu d'algunes de les llurs obres; y aquests, a qui tinc el gust de nomenar, han sigut, durant aquest curs : el Sr. D. Joan Comabella, que va regalar 5 interessants positius, pera llanterna, del monestir de Pedralbes, y un d'Agramunt; D. Guillem de Barnola, que va entregar-ne 135 de diversos endrets de Catalunya; y D. Josep Amat, que 'n facilità 34, també ab paisatges catalans. Tots els quals, junt ab els que

1) Llegida pel secretari de la Secció de Fotografia del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, en la reunió general reglamentaria celebrada 'l dia 22 de Juny de 1911.

ha fet confeccionar la Secció de Fotografia de negatius deixats pels Srs. Barnola y Llorens y els fets per ilustrar varies conferencies, han augmentat en 394 diapositives de projecció la nostra colecció, que, segons nota del senyor arxiver, se compon actualment de :

Diapositives d'arqueologia	961
Id. d'assumpes de fóra de Catalunya.	1,223
Id. » de Catalunya	1,967
Total.	4,151

Altra de les tasques portades a cap durant aquest any ha sigut el concurs fotogràfic que encara tots tenim present.

Aquest concurs, a l'iniciarse arran de la Setmana de Sports d'hivern celebrada a Ribes per l'activa Secció de Sports de Montanya, havia de comprendre únicament els aconteixements que 's desenrotllesin durant la mateixa. Però com que 'l nombre de premis oferts era més important del que s'havia previst, se va creure convenient engrandir la seva acció, convertint-lo en un concurs en el qual entrassin tres dels objectius del CENTRE : l'Art, la Naturalesa y els Sports de neu.

A l'efecte s'hi posà 'l grupo de Monuments de l'antic reialme d'Aragó y paisatges de Catalunya; y, subdividint-lo en varies especialitats del treball fotogràfic, se facilità la concorrencia de tots els aficionats, qualsevolga que fos la llur.

L'importancia que ha tingut, no haig pas de dir-ho : tots recordem l'hermosíssima visió que ofería la sala de cân Reig, no sols mirant-la en conjunt, sinó també en detall, pel valor de les obres exposades; essent prova de lo ben relacionat que està l'art fotogràfic ab l'excursionisme, y del prestigi que té 'l CENTRE, la manera tant brillant com va respondre-s a la seva crida y lo concorregudes que 's vegeren les vetllades que van celebrar-se a l'exposició. Altra cosa s'ha demostrat també, y per cert ben falaguera; y es que 'ls nostres consocis no 's queden pas enrera en el cultiu de l'art fotogràfic, com ho demostra la llista dels noms premiats.

Com a curiositat, y pera que 'us fèu ben bé carrec de l'importancia del concurs en quantitat, ja que en qualitat tots heu tingut ocasió de fer-vos-en, donaré 'ls següents detalls :

El nombre d'envius que entraren en concurs en el Grupo A va esser de 68, ab 638 proves sobre paper, 107 diapositives de projecció, 376 de verascop y 184 de estereoscòpiques de tamany 6 X 13 centímetres, ab un total de 1,305 fotografies.

Del Grupo B, o sigui dels sports de Ribes, se varen rebre 2 envius de fotografies sobre paper, ab 12 proves, y 5 envius d'esteroescòpiques ab 120 positives; o siguin, en conjunt, 7 envius ab 137 fotografies.

La suma dona per resultat 1,437 fotografies, dividides en 75 envius; no comptant-hi les que's van exposar fóra de concurs.

Un altre aspecte de l'activitat portada per aquesta secció han sigut les conferencies que per varis consocis s'han donat sobre fotografia y ses aplicacions. Aquestes han sigut les següents :

Dia 17 de Març de 1910 : D. Bonaventura Solà tractà de *La Fotografia de colors*.

El dia 23 del mateix mes D. Alfred Bosch donà una conferencia sobre *Origens, progressos y conquestes de la Fotografia*.

El dia 6 d'Abril, el nostre president, D. Emili Llatas, va fer una ressenya dels *Clixés d'art del CENTRE EXCURSIONISTA*.

El dia 20 del mateix Abril, D. Alfred Bosch donà una altra conferencia sobre *Utensilis y material fotogràfic*.

El dia 19 de Maig següent, D. S. Riera y Colom ressenyà *Impressions fotogràfiques d'una visita al monestir de Pedra*, projectant-se una cinta cinematogràfica, además de vistes fixes.

El dia 2 de Juny, D. Alfred Bosch donà una tercera conferencia baix el tema *Preparació, desenrotllament y millorament del clixé*.

El dia 16 del mateix mes, D. Josep Comas y Solà director de l'observatori Fabra, donà una interessantíssima conferencia sobre *La Fotografia astronòmica*.

Finalment, D. Alfred Bosch tancà aquesta serie de conferencies ab una que tractà de *L'Imatge positiva. Tiratge, ampliació y muntatge*.

Les excursions organitzades han sigut les següents :

Una a Sant Miquel del Fai, que tingué lloc el dia 17 d'Abril de 1910.

Una altra als jardins del Laberint, efectuada 'l dia 24 del mateix mes,

Pel Juny següent se visità 'l Museu de Reproduccions, y els dies 25 y 26 de Març, d'aquest any va efectuar-se una excursió a Blanes, Lloret y Tossa.

Tal es la feina feta durant els disset mesos que ha durat aquest curs, feina enllestida gracies a l'esforç que hi han posat tots els que formen aquesta Secció; y es d'esperar que, després del renaixement

que això significa, se'ns multiplicarà l'entusiasme per fer-la reviure en vida plena y enlairar al mateix temps el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.

GASPAR SALA Y ROSÉS

LES PRÀCTIQUES JURÍDIQUES DE CATALUNYA

(Acabament)

Y resultà 'l notable fenòmen (que encara podem comprovar avui estudiant les pràctiques del nostre poble) de que, fins en aquelles relacions jurídiques en que 'ls tribunals apliquen el Dret romà, perquè es el dret escrit, el Dret que 'ls jurisconsults estudien y comenten, y els advocats aleguen per defensar les qüestions litigioses; es a dir, en els casos de dret desconegut o malalt; en canvi, quan la mateixa relació jurídica viu pacíficament dins del cor del poble, quan pertany a la serie molt més nombrosa de casos que no surten del recés de la llar y no necessiten l'intervenció del poder públic, no 'ls aplica 'l poble 'l Dret romà, perquè 's desenrotllen dins d'una atmòsfera que no es la romana, sinó que respon a la tradició jurídica indígena.

Aquest dualisme entre 'l Dret romà y el Dret de la terra, que l'experiencia demostra, està perfectament justificat per l'història: respon a l'antítesi entre 'l seny natural de que parlava D. Jaume y el seny natural que varen entendre 'ls jurisconsults; entre 'l dret que viu espontaniament en la consciencia del poble y el Dret que han imposat els tribunals y ha infiltrat la ciencia dels notaris.

Y dins d'aquelles relacions jurídiques més íntimes, les que 's desenrotllen en el sí de la familia, l'element tradicional s'es sobreposat sovint a l'element romà: viuen potents institucions que no són de les *Pandectas* ni del *Còdic* de Justinià; y aquí la tasca dels jurisconsults romanistes ha hagut de limitar-se a cercar *fórmules*, es a dir, subterfugis, que permetessin adaptar el Dret indígena dins del sistema foraster; o, tal vegada millor, a aplicar un Dret de Roma que no es pas el clàssic, sinó que es el que entenen els escriptors catalans, influïts més o menys inconscientment per l'esperit jurídic de la terra; forçant, ab el major bon fi, els textos del *Digest*, del *Còdic* y de les Noveles, a les exigencies de la consciencia jurídica del poble.

Veus-aquí una tasca hermosíssima que resta a fer dins de la

nostra historia jurídica : esbrinar, en cada institució, lo que té de propi y lo que té d'importat; lo que es Dret indígena y lo que té d'influencia romana; y, pera això, se fa indispensable no aturar-se a l'escorça de la cosa, no contentar-se ab estudiar el Dret que s'aplica als tribunals, ni tant sols la doctrina que 's desprèn dels protocols dels notaris, influïda sempre per la ciencia apresada en els llibres; sinó analitzant els contractes privats, els preliminars de la contractació notarial; averiguant lo que 'l poble 'n pensa; perquè a Catalunya, que té un Dret set voltes secular, no es aquest una disciplina reservada a poques persones ilustrades, sinó que ses regles pràctiques són conegudes sovint per les persones més humils. Elles no us expressaran tècnicament les idees, però, en forma gràfica y pintoresca, donan a entendre perfectament la solució que 'l dret aconsella.

No us formularan sintèticament les regles sobre 'l *periculum* y *commodum*, es a dir, les regles que determinen a càrrec de que corren els perills; els augments de les coses venudes, abans d'entregar-les al comprador, però us donaran solucions pràctiques que coincideixen ab els principis de la ciencia jurídica.

* * *

Però l'estudi de les costums jurídiques encara presenta punts de vista y materia d'estudi y de meditació tant o més interessants que 'ls que acabo d'exposar lleugerament. Poden esser (y passeu-me la paraula) com una ensenyança de geologia moral de Catalunya.

Així com les aigües, al sortir a flor de terra ens denuncien la composició del terra que han atravessat, així les costums donen a conèixer l'esperit nacional de que 's són impregnades les regles pures de la justícia al passar per la consciencia del poble.

El dret de Catalunya no està constituït per unes mateixes lleis: Tortosa, Tarragona, Barcelona, la vall d'Aran, etc., etc., tenen Drets especials. ¿Es capritxosa aquesta varietat legislativa? El Dret no imposat no es mai capritxós : sempre obeeix a circumstancies locals que són dignes d'esser tingudes en compte.

Y, si tractem d'esbrinar les causes d'aquestes varietats, ¿no trobarem que moltes d'elles responen a diferencies ètniques.

Mireu : Lleida y Tortosa, que estigueren subjectes a la dominació sarraïna molt més temps que altres regions catalanes; que havien fruïda intensament la civilisació romana, y que, en canvi, sentiren menys l'influencia franca; foren com un estoig en que 's guardà la tradició jurídica del D. R. ab una puresa tal en algunes institucions,

que 'l Còdic de Tortosa, sobre tot, ens reserva agradoses sorpreses, oferint-nos, en ses costums escrites, interpretacions interessantíssimes de les lleis romanes.

Però, a Tortosa mateix, al costat del sistema dotal romà, se 'ns ofereix una altra institució absolutament diferent y fins incompatible ab el primer, o sigui 'l pacte d'*agermanament*, que constitueix una comunitat absoluta de béns entre 'ls consorts durant el matrimoni.

Tarragona, no obstant l'influència romana, conserva també un record de la comunitat familiar ibèrica, ab el nom d'*associació* a compres y millores, associació a la qual poden entrar els pares dels nuvis; y tenim una institució semblant a l'altre extrem de Catalunya, a la vall d'Aran, regió aïllada, que guarda més que 'l restant de Catalunya la tradició jurídica pirenenca, no desvirtuada per influències feudals.

A quines causes hem d'atribuir que 's conservi aquesta tradició ibèrica en tres claps distants de Catalunya, sense que 'n vegem rastres en cap de les altres comarques, fòra alguns pobles de la província de Lleida, tocant ab la de Tarragona, y quelcom a Girona?

Més fàcil es explicar, per efectes de tradició ibèrica, l'existència d'una mena de consell de família a l'extrem de la província de Lleida, tocant la ratlla aragonesa, y a l'Urgellet o alt Urgell, y algunes institucions a favor de la dòna casada, sens dubte d'origen celtic.

No puc ni vull ara detallar costums catalanes : sols me proposava cridar la vostra atenció sobre l'utilitat d'estudiar-les per completar la fesomia moral de les comarques de la terra.

Si per l'ordre arquitectònic de les llurs construccions, venim en coneixement dels pobles que passaren per una regió, deixant escrits en pedra llur carta de naturalesa y llur avenç en el conreu de les arts útils y belles; si, pel llenguatge, venim en coneixement de la raça y la família a que pertanyen els pobladors d'una comarca; crec que hi ha un altre element, no prou estudiat encara a Catalunya, que reserva agradoses sorpreses als que recollin les seves costums per cercar-hi, mitjançant un discret estudi comparatiu, els rediments morals dels pobles que han contribuït a formar-les.

Y no penseu, ab desconfiança, que les costums que 's puguin recollir avui hagin perdut tot record dels temps passats. Encara que 'l Dret consuetudinari no es com l'arquitectura, que, tenint una forma d'expressió plàstica, escriu en materials perennes l'història de son passat, no per això l'història del Dret s'esborra del tot ab el temps.

Si voleu, també les làpides antigues perden, ab el fregadiç, quelcom de les inscripcions que contenien; però ab lo que 'n resta n'hi

ha prou pera reconstituir-les. El llenguatge que 's parla ofereix també restes que, en mans d'experts filòlegs, permeten descobrir els radicals primitius y les transformacions que ab el temps han sofertes, segons lleis que arriben a puntualitzar-se; y les ratlles fisionòmiques dels individus y el caràcter dels pobles perpetúen l'estampa dels llurs fundadors.

De la mateixa manera, dins de l'ordre social y jurídic, les costums perpetuen, per tradició, les tendències del Dret antic, que en més o menys se conserva, malgrat els canvis introduïts per la llei escrita, fins quant s'es imposada, prescindint de l'esperit del Dret tradicional.

Perquè, ademés que tot element primitiu, a l'esborrar-se, deixa petjades que durant centúries donen fe de son pas, en quant a l'element jurídic, els pobles d'antiga historia conserven, com sagrada relíquia, les costums y pràctiques seguides en l'organització de la família y en la contractació. Y, d'aquest respecte a la tradició, ne trobem hermosos exemplars a Catalunya; respecte que 's tradueix sovint en resistència a tota idea innovadora, malgrat sia portada pels contraris, aquests íntims consellers y amics del poble.

Els mals resultats d'un contracte celebrat en la forma que s'ha vist celebrar sempre, són soferts ab una resignació quelcom fatalista, que un mal inevitable; però ai del notari, les innovacions del qual donen ocasió a desavinences o a conflictes.

Veus-aquí alguns punts de vista que demostrin l'interès que tenen pera Catalunya 'l coneixement y l'estudi de les seves pràctiques jurídiques; y, desgraciadament, es poc lo que 'u coneixem.

Fòra dels estudis den Victori Santamaría sobre costums de Tarragona y alguns pobles de Lleida; dels den Corrioles sobre la vall d'Ager; d'altres menys importants sobre Vilafranca; d'algunes pràctiques mercantils recollides per l'Estosén y en Rahola, y de les conferències sobre capítols matrimonials, den Faus y den Saguer, relativament a Guissona y a Girona; què més hi ha?

Pera conèixer les tradicions pirenenques hem de recórrer a l'aragonès Costa, que ha escrit ab afecte sobre 'l Dret consuetudinari de l'alt Aragó, y als francesos Brutails y Cordier, que ho han fet sobre Andorra y Baskonia.

Y avui que la ciencia jurídica espanyola està de dol, per tenir de cos present l'eximi jurisconsult que acabo de nomenar, permeteu-me, senyors, que li dediqui un modest record. Perquè en Costa, deixant apart ses opinions en altres ordres, y parant esment en sa obra d'investigador del Dret consuetudinari, era quelcom nostre, ja que les

ratlles que marquen les fronteres ètniques no 's confonen ab les que assenyalen els límits de les divisions administratives, y en les obres den Costa podem estudiar-hi, com vos he dit, moltes costums aragoneses que trobem reproduïdes a Catalunya; y moltes més analogies se descobriran, sens dubte, el dia que tinguem a casa un escorcollador tan habil y entusiasta com fou en Joaquim Costa.

Perseguint la tasca unificadora iniciada per les Corts de Càdiz, el ministre de Gracia y Justicia, D. Sadurní Alvarez Bugollal, volgué conèixer les institucions catalanes, aragoneses, biskaines, gallegues y balears, que fossin dignes de conservar-se y de generalitzar-se, y a tal efecte convocà congressos de jurisconsults forals, encarregats de redactar memories comprensives dels drets regionals respectius.

Fruit d'aquestes iniciatives fou, a Catalunya, el Congrés de Jurisconsults de 1881 y la magistral memoria de D. Manel Duran y Bas; y a Aragó, altre Congrés similar, del que fou l'ànima en Costa, que ab un patriotisme exemplar, defenia ab el braó que ell sabia posar en totes les coses, l'integritat del dret aragonès, cantant amorosament les seves excelencies.

Les discussions del Congrés y les excelencies del dret d'Aragó, sintetitzats en un llibre que vegé la llum l'any 1883, seran sempre una joia del regionalisme jurídic.

En Costa havia ja publicat a la *Revista general de Legislación y Jurisprudencia*, durant els anys 1879 a 1881, una serie d'estudis interessantíssims, de costums jurídiques aragoneses, que més tard reuní y completà, en una obra ja voluminosa, ab la col·laboració de distingits jurisconsults, que donaren a conèixer altres costums de diferents regions espanyoles.

En fi, y prescindint d'obres jurídiques d'ordres distintes, escrigué uns estudis ibèrics (dels quals l'impremta sols ens ha deixat fruir el primer volum) ont se refereixen fets ocorreguts a l'altra banda de l'Ebre; y que, si 's completa la llur publicació, seran sens dubte, d'interès grandíssim pera l'història de Catalunya : tal es l'erudició, l'investigació pacient y la crítica rigorosa y discreta ab que aprofita les ensenyances dels més antics y afamats historiadors grecs y romans.

Tant-de-bo que Catalunya pogués comptar ab cors tant aimants de la llur terra com el den Costa, servits per intel·ligencies tant poderoses com la seva, y dedicades a l'investigació y a l'estudi de les fonts del Dret català.

Vaig a acabar, no sense anunciar-vos que, d'algunes interessants costums catalanes, vos ne donaran compte, en conferencies successives, els meus estimats companys Bassols, Roger y Marrugat; però

a vosaltres, gelosos socis del CENTRE EXCURSIONISTA, vos toca, principalment, en les vostres excursions científiques, recollir del poble les seves costums y pràctiques en ordre al Dret; perquè 'l poble es el que inconscientment es depositari d'inapreciables tresors de literatura, de música, de lingüística, de Dret, no desfigurats per l'esforç penós d'intel·ligències fadigades, d'inspiracions fantasioses, de preocupacions convencionals.

A montanya, ont l'esperit cosmopolita, igualitari y prosaïc no mustiga les fresques manifestacions de l'esperit popular, allí hem de anar a cercar les deïus de justícia que brollen del cor del poble, els que estem assedegats de ciència jurídica catalana.

ANTONI M.ª BORRELL Y SOLER

NOVES

CONGRÉS PIRENEÏSTA. — Pera 'l dia tres d'aquest mes de Setembre, que comencem, està anunciat el XIXe Congrés organitzat per la «Federació Internacional de Societats Pireneïstes». Dit Congrés se reunirà a Caunterets, y entre altres assumptes haurà de tractar de l'organització del proper Campeonato de Sports d'Hivern que se celebraran a Catalunya pel Febrer del 1912, segons consta ja an els nostres llegidors. Al propi temps, y en el mateix lloc, s'hauran reunit les diferents Comissions especials constituïdes a recers d'aquests Congressos. Pera celebrar dit acte s'han organitzat diferents festes y una excursió al Vignemale.

Oportunament coneixeran els nostres llegidors els acords presos en dit Congrés que puguin interessar-nos.

«CLUB ALPÍ FRANCÉS». — Aquesta important associació ha fixat ja la data y el lloc ont celebrarà 'ls Concursos Internacionals de Skis y Sports d'Hivern corresponents a l'any vinent. La població escollida es la xamosa vila de Chamonix, y la data la de primers del mes de Febrer. Els augurem un èxit complet.

EXCURSIONS. — Són en gran nombre les excursions y els viatges efectuats per diferents socis del CENTRE EXCURSIONISTA durant lo que va de la present temporada estiuenca. Entre ells cal citar la campanya portada a cap pel nostre estimat company D. Juli Soler y Santaló, qui durant tota una mesada ha seguit encontrades pirenenques en prossecució del seu treball d'estudiar les altes valls aragoneses desde Navarra a Catalunya, tenint ja completades les de Tena, Broto, Vió, Puertolas, Tella, y Bielsa, y deixant pera l'any vinent les de Gistain

y Benásque, ab les quals completarà el seu recorregut de l'Alt Pireneu. Enguany ha portat a cap l'ascensió al cim del Cilindre de Marboré (3,360 ms. d'altitut), y ha visitat novament el *glacier* d'Aneto (Montanyes Maleïdes), el cim del qual ha assolit ja diferents vegades. Resultat de la seva campanya són els profitosos estudis que té fets, y una col·lecció de dotze dotzenes de plaques fotogràfiques que porta impressionades.

SECCIÓ METEOROLÒGICA

ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE VIELLA (VALL D'ARAN)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES D'AGOST

TEMPERATURES (A L'OMBRA)				PRESSIONS BAROMÈTRIQUES A 0 ^a Y AL NIVELL DE LA MAR	
MITGES MENSUALS		MÀXIMA	MÍNIMA	MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	EN 24 HORES	EN 24 HORES	8 MATÍ	8 TARDA
19°.47	18°.22	35°.6 (dia 5)	8°.4 (dia 24)	765'61 mm.	767'15 mm.
ESTAT DEL CEL.		Dies serens . . . 20 8 m.		14 8 t.	Dies de pluja . . . 12
		» nuvolosos. . . 9 »		10 »	» de rosada. . . 2
		» coberts. . . 2 »		7 »	» de tempestat. 6
					» de pedregada 2
HUMITAT RELATIVA		NÚVOLS		NUVOLOSITAT	
MITGES MENSUALS		CLASSE DOMINANT		MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA
76'06	81'74	CUMULUS	CUMULUS	2'06	4'41
TOTAL DE PLUJA MENSUAL: 143'3 mm.				VENT	
		DIRECCIÓ DOMINANT		VELOCITAT: EN 24 HORES	
		8 MATÍ	8 TARDA	MITJA MENSUAL	
		N N E.	N N E.	7'00 kms.	

Observacions particulars. — El dia 24 a les 2 h. matí, s'experimentaren oscil·lacions sísmiques de poca intensitat.

J. S. S.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA y la Direcció del BUTLLETÍ deixen íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.